

Landbruksplan 2024 – 2027

Innhold

1.0	Landbruksplan	3
1.1	Bakgrunn for planen	3
1.2	Føringer nasjonalt og regionalt.....	3
1.3	Utarbeidelse av planen	6
2.0	Status på landbruket i Meløy	8
2.1	Utviklingstrekk	8
2.2	Jordbruk.....	10
2.3	Skogbruk	15
2.4	Rein.....	17
3.0	Styrker, utfordringer og muligheter,	19
4.0	Målsetning og satsningsområder	20
4.1	Hovedmål.....	20
4.2	Øke matproduksjon	21
4.3	Næringsutvikling, bosetting og rekruttering.....	24
4.4	Viltforvaltning	26
4.5	Klima, bærekraft og grønn omstilling	27
5.0	Vedlegg til plan	28
6.0	Referanser	28

1.0 Landbruksplan

1.1 Bakgrunn for planen

Landbruksplanen bygger på føringer lagt i sentrale og kommunale planer. Planen har status som temaplan, og er et styringsdokument for arbeidet med landbruk i kommunen.

Landbruksplanen beskriver nåværende status og utviklingen som har vært for næringen, og den skisserer muligheter og utfordringer i tida som kommer.

Planen synliggjør verdien av å ha et aktivt landbruk i lokalsamfunnet sett i fra et samfunnsperspektiv og en klimasammenheng.

Planen setter søkelys på områder som vi har ansvar for og mulighet til å påvirke på lokalt nivå. Planen drar opp føringer for arealbruk og forvaltning som igjen danner grunnlaget for utarbeidelse av kommunale tiltaksstrategier for å skaffe virkemidler inn i landbruket. Den gir også føringer for prioriteringen av ressursbruk i kommunal administrasjon.

1.2 Føringer nasjonalt og regionalt

«Samfunnsoppdraget til jordbruket er å sikre Noregs befolkning nok og trygg mat produsert på norske naturressursar, og slik bidra til arbeid, god ernæring og helse» - utdrag fra regjeringens Hurdalsplattform.

Stortingsmeldingene om landbruks- og matpolitikken legger føringer lokalt, det samme gjør regional plan for landbruket i Nordland. Sammen med de overordnede føringene lages det egne føringer gjennom kommuneplanens samfunnsdel for arbeidet med landbruk i Meløy kommune.

Nasjonalt har landbrukspolitikken flere overordnede mål som går på, matsikkerhet, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og et bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

Jordbruk

Meld. St. 31 (2014–2015) Garden som ressurs – marknaden som mål

Meldinga omhandler politikken for landbruksbasert næringsutvikling utenom tradisjonelt jord- og skogbruk. Meldinga drøfter både utviklingstrekk, utfordringer og potensial for videre vekst og utvikling.

Meld. St. 11 (2016–2017) Endring og utvikling — En fremtidsrettet jordbruksproduksjon

Jordbrukets har et samfunnsoppdrag; lønnsom og trygg matproduksjon, produksjon av fellesgoder og bidrag til sysselsetting, bærekraftig og økt norsk matproduksjon, et levende og mangfoldig jordbruk over hele landet.

Meld. St. 11 (2023–2024) Strategi for økt selvforsyning – plan for opptrapping av inntektsmuligheter

Befolkningen skal sikres et fullverdig kosthold i en krisesituasjon, og det er nødvendig å øke selvforsyningsgraden med bakgrunn i den geopolitiske situasjon. Styrking av jordbruket konkurransekraft mot import, og økt planteproduksjon til mat og fôr skal øke etterspørselen etter norske varer.

Nasjonal jordvernstrategi Prop. 127 S (2014–2015), oppdatering Prop. 121 S (2022–2023)

Den nye strategien framhever jordvernet som en viktig del for oppfølginga av FNs bærekrafts mål. Nasjonal målsetting er at maksimal årlig omdisponering av dyrka jord skal være redusert til 2000 dekar innen 2030.

Skogbruk

Meld. St 6 (2016–2017) Verdier i vekst Konkurransedyktig skog- og trenæring, meldingen omtaler bærekraftig skogbruk, effektiv transport fra skog til industri, foredlingsindustri, forskning og innovasjon.

Melding om kystskogbruket 2015

Det grønne skiftet og overgangen fra sorte til grønne karboner gir store muligheter for norsk skog- og trenæring og er en opplagt mulighet og et konkurransefortrinn som må utnyttes.

Reindrift

Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift — Lang tradisjon – unike muligheter

Økologisk bærekraftig drift med god produksjon, en reindriftspolitik som legger til rette for at næringen bedre skal utnytte sitt potensial og sine muligheter i en rasjonell og markedsorientert retning.

Klima

Meld. St. 13 (2021–2030) Klimaplan for 2021–2030

Plan for å nå målet under Parisavtalen om minst 50–55 prosent kutt i utslipp i 2030, sammenligna med 1990.

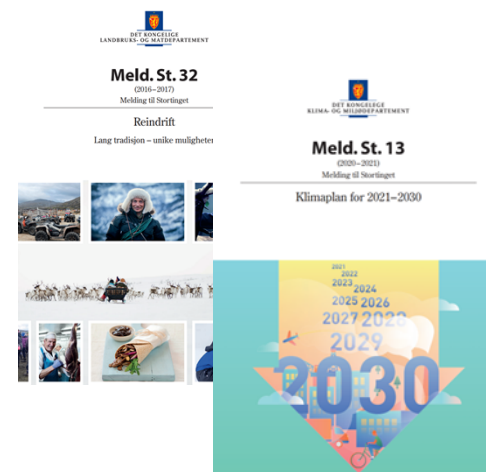
Meld. St. 40 (2020–2021) Mål med mening

Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030.

FNs bærekraftsmål.

Verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. De fleste av FNs 17 bærekraftsmål er relevante for landbruket. I regional plan for landbruket i Nordland er fire mål satt som spesielt aktuelle for landbruket i fylket;

1. Utrydde sult – oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk.
2. Ansvarlig forbruk og produksjon – minske ressursbruk, miljøødeleggelse og klimagassutslipp når en lager en vare.
3. Stoppe klimaendringene – i tillegg til å kutte i utslipp og fange og lagre CO₂, må det satses langt mer på fornybar energi og annen ren energi.
4. Liv på land – beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold.

Et bærekraftig og nyskapende landbruk i Nordland (2018-2030) Nordland fylkeskommune

Et bærekraftig og nyskapende landbruk med vekt på bærekraft i forhold til klimautfordringene og evnen til nyskaping. Målet er å øke matproduksjonen i samsvar med nasjonale mål, og øke produktiviteten og verdiskapinga i Nordland.

Kommuneplanens samfunnsdel (2021-2030)

FN's bærekraftsmål legges til grunn for planlegging i Meløy. Bærekraft er definert som utvikling som skal imøtekomme dagens behov, uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. Bærekraft består av tre dimensjoner; økonomi, miljø og sosiale forhold.

1.3 Utarbeidelse av planen

I henhold til kommunal planstrategi 2020-2023 for Meløy kommune skulle landbruksplanen revideres i 2021. Med bakgrunn i mindre bemanning i en periode, ble revisjon utsatt til 2022. Arbeidet med landbruksplanen har vært organisert av virksomhetsområde Plan, utvikling og næring og de som jobber med primærnæringene. Oppstart med revisjon av landbruksplanen startet i saksbehandlerforum i Meløy kommune 12. januar 2022 og den skal gjennomføres som en temaplan.

Arbeidet med planen har vært utført med medvirkning fra berørte næringer og faglag. Det ble nedsatt en referansegruppe som gjenspeiler jordbruksnæringene i Meløy. Det er avholdt møter med jordbruksnæringen i nordbygden, sørbygden og på Meløy, videre er det avholdt møter med reindistrikterne. Det ble varslet oppstart og berørte parter ble bedt om å komme med innspill. Et planutkast ble utarbeidet som grunnlag for diskusjon og behandling av innspill.

2024 - eksisterende plan fra 2022 er vurdert å være god nok å videreføre med oppdatering av tall grunnlaget og støtteordninger.

MELØY kommune Kommuneplanens samfunnsdel 2021-2030
Vedtatt av kommunestyret i sak 92/21 den 9. desember 2021

Referansegruppe

- møte 7. februar- 21. mars- 25. april

Følgende produksjoner/faglag har vært representert i referansegruppen;

- Christine Jonassen, kjøttfe, melk, produsentlag Tine
- Arild Svendsen, slaktegris, melk, Norsvin Salten
- Ellinor Skaret, melk, Meløy Landbrukslag
- Jørn Gunnar Ellingsen, sau, slaktegris, Nordre Meløy og Gildeskål Bondelag

Reindriftnæringen

- Møte Saltfjellet reinbeitedistrikt 8. mars 2022
- Møte Hestmannen/Strandtindene 10. mars 2022

Ungdomsrådet i Meløy

- orientering i utvalget 15. mars 2022

Eldrerådet i Meløy

- orientering i utvalget 15. mars 2022

Møte med jordbruksnæringene i Meløy:

- Møte i sørbygden 07.april 2022, Engavågen
- Møte i nordbygden 11. april 2022, Reipå
- Møte på Meløy 21. april 2022, Meløy

Møte strategisk næringsplan i Meløy kommune, Stine Estensen - 2. mai 2022

Møte klima- og energiplan i Meløy kommune, Bendix Smith - 3. mai 2022

2024 – Meløy kommune, intern oppdatering av tallgrunnlaget/støtteordninger

Møte jordbruksnæringen på Meløy - Foto Åge Bergquist

Politisk behandling

Planutvalgsmøter 2022

- 9. mars orientering av planutvalget
- 25. mai behandling av utkast før høring
- 31. august, behandling av planen

Plan og kommunalteknikk 12. november 2024

Kommunestyret

- 29. september 2022, vedtak
- 14. mai 2025, vedtak

2.0 Status på landbruket i Meløy

2.1 Utviklingstrekk

Landbruket er en arealintensiv næring som har stor betydning for kommunen og er en viktig rolle i utviklingen av lokalsamfunnene. Landbruket produserer trygg mat, kulturlandskap og liv på bygdene.

I Meløy er det melkeproduksjon, storfekjøtt, sau og slaktegris som er fremtredende i jordbruksbildet. Hest har i de senere år blitt en del av bildet innen jordbruket.

Trenden i jordbruket har vært færre gårdbrukere, lavere lønnsomhet, større gårdsbruk. Driften av arealene i hovedsak er opprettholdt. Meløy har en nedgang i levert melkemengde og kjøttleveranser fra 2008 og frem til 2023.

I 2008 ble det levert 3.200.000 liter melk, i 2023 ble det levert 2.736.530 liter melk, det gir en nedgang på om lag 14 prosent. I 2008 ble det levert 572.620 kg kjøtt, i 2023 ble det levert 393.556 kg kjøtt, det er en nedgang på om lag 31 prosent.

Foto Åge Bergquist

Oversikt over produsert mengde melk og kjøtt i Meløy:

Årstall	1965	1988	1999	2008	2021	2023
Melk	1.500.000	3.000.000	3.100.000	3.200.000	2.832.909	2.736.530
Kjøtt	-	300.000	390.000	572.602	371.800	393.556

Antall enheter og antall dekar jordbruksareal i drift i Meløy:

Årstall	1950	1966	1988	1998	2008	2021	2023
Antall enheter	567	395	170	114	69	57	58
Jordbruksareal		13200	13000	16300	17314	15369	15397

Her er en oversikt over de forskjellige produksjonene som finnes i Meløy kommune i **2021**, den er fordelt på alder:

Aldersgrupper	Ammekyr	Melk	Sau	Gris	Hest	Bier	Potet	Grovforsalg
20 - 30		I			I			II
31 - 40	III	I			II			I
41 – 50	IIII-	IIII-	IIII	I	IIII	I		II
51 – 60	I	IIII-	IIII-IIII-III	I	III		I	IIII
61 – 70	II		IIII-I		II			IIII
71 -----	I	II	IIII-I					II
	12 stk	14 stk	29 stk	2 stk	12 stk	1 stk	1 stk	15 stk

Her er en oversikt over de forskjellige produksjonene som finnes i Meløy kommune i **2023**, den er fordelt på alder:

Aldersgrupper	Ammekyr	Melk	Sau	Gris	Hest	Bier	Potet	Grovforsalg	Bukker og kje
20 - 30									
31 - 40	III	II	I		IIII			IIII	
41 – 50	III	IIII	III		III	I		II	
51 – 60	IIII	IIII-	IIII-IIII-	II	II		I	IIII-II	II
61 – 70	II	I	IIII-II		III			IIII	
71 -----	I	II	IIII-		I			I	
	13 stk	14 stk	26 stk	2 stk	13 stk	1 stk	1 stk	18 stk	2 stk

Alderssammensetning for gårdbrukerne i Meløy viser at det om lag 1/3 av brukerne som er 50 år og yngre, de andre 2/3 er eldre. Gjennomsnittsalderen på gårdbrukerne i Meløy er 56 år.

Aldersgrupper	Antall brukere 2021	Prosent
20 - 30	II 2stk	3,5%
31 - 40	IIII 5stk	8,8%
41 – 50	IIII – IIIII – II 12stk	21,0%
51 – 60	IIII – IIIII – IIIII – IIIII 20stk	35,1%
61 – 70	IIII – IIII 9stk	15,8%
71 -----	IIII – IIII 9stk	15,8%
	57stk	100,0%

Aldersgrupper	Antall brukere 2023	Prosent
20 - 30	0stk	0 %
31 - 40	IIII – II 7stk	12,0%
41 – 50	IIII – III 8stk	13,8%
51 – 60	IIII – IIIII – IIIII – IIIII – III 23stk	39,7%
61 – 70	IIII – IIII – II 12stk	20,7%
71 -----	IIII – III 8stk	13,8%
	58stk	100,0%

2.2 Jordbruk

Verdiskapning

Landbruket skaper arbeidsplasser direkte på gårdene og indirekte i form av tilleggsnæringer, transport, salg av matvarer i butikk, varehandel med mere.

Landbruksavdelingen i kommunen forvalter produksjonstilskuddet til gårdbrukerne og i 2023 utgjorde dette om lag 33 million kroner. Produksjonsinntektene er verdien av varer og tjenester som er produsert i løpet av året, inkludert offentlige tilskudd. I Meløy utgjør offentlige tilskudd 40 % av inntektene ifølge Norsk institutt for bioøkonomi (Nibio 2020), slik at produksjonsinntekten er om lag 83 millioner.

Jordbruket utgjør 70 årsverk i Meløy (Nibio 2020), det er en ringvirknings faktor i forhold til andre næringer på 1,54, turisme næringen er ikke tatt med.

Foto Åge Bergquist

Arealbruk

Foto Åge Bergquist

Landbrukseiendommer i Meløy. Landbruksdirektoratet har registrert 554 landbrukseiendommer i kommunen, og det er registrert 811 eiere.

I søknad om produksjonstilskudd for landbruket i 2023 er det 58 foretak som er søker tilskudd. Driftssentrene til de 58 foretakene disponerer 166 bruksnummer som er selveid.

Av søknadsgrunnlaget fremkommer det at foretakene leier jord fra 311 bruksnummer/driftssenter i kommunen.

I 2023 er det 15.397 dekar jordbruksareal i drift. Selveid areal er på 8.388 dekar - 7.009 dekar er leid jordbruksareal, og leiejordsprosenten utgjør 46 %. Hvor mye leiejord det enkelte foretak har varierer fra de som har alt selveid til de som har 29 innleide bruksnummer. I gjennomsnitt har hvert foretak 5,4 innleide bruksnumre.

Husdyrhold

Melkeproduksjon

Produksjon er i utgangspunktet stabil og det har vært gjennomført flere generasjonsskifter tidligere, men det må forventes at det blir flere om noen år.

I Meløy er det 14 foretak med melkeproduksjon i 2023. Bruksstørrelsen varierer fra den største besetningen som har 49 kyr til den minste med 3 kyr. Det ble produsert 2.736.530 millioner liter melk i 2023 fra 385 kyr.

Det ble levert 99.2 % elitemelk i 2021 som viser at det er ansvarsfulle bønder i Meløy som leverer melk i toppsjiktet.

Det er imidlertid en utfordring med melk at det er kun 6 bruk med løsdrift, og i 2034 blir det et krav til løsdrift, her bør det stimuleres til omstilling i melkeproduksjon så vel som i produksjon med ammekyr.

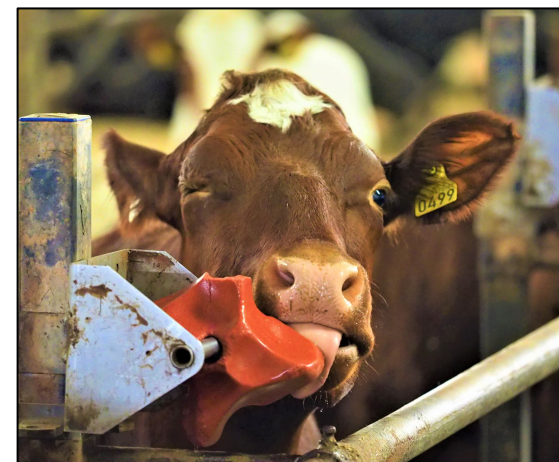

Foto Åge Bergquist

Ammeku

Fra i 2008 og frem til 2023 har det vært en svak økning i produksjon med ammekyr. Melkeproduksjon har gått ned og økonomien i storfekjøttproduksjon har vært svak, og det sannsynligvis litt av årsaken til at det på landsbasis er underdekning på storfekjøtt.

I Meløy er det 13 besetninger med ammekyr. I 2023 er det søkt tilskudd for 250 ammekyr og 1129 øvrige storfe i Meløy. Det er levert 169.658 kilo storfekjøtt fra kommunen.

Foto Åge Bergquist

Foto Åge Bergquist

Sau

Det er produksjon av sau og lam som har flest eldre brukerne, og det kan forventes en større utfasing. Det kan bli utfordrende å opprettholde produksjon og miljøet rundt.

Det er et politisk mål om at utmarksbeite skal utnyttes og Meløy har gode arealer. Utmarksbeite produserer mat på arealer som er vanskelig å utnytte på andre måter enn ved beite. Utmarksbeite gir større karbonlagring i bakken og det vil sette mindre press på arealer i andre land for å opprettholde vår matvareberedskap.

I Meløy er det 26 foretak som har søkt tilskudd for 2.055 sau og 96 værere. Det er levert 50.566 kilo fårekjøtt.

Næringen har utfordringer i forhold til rovdyr.

Gris

Det har vært en større produksjon av gris tidligere, nå er det 2 brukere igjen og det forventes en stabil produksjon sett i forhold til alder. Den ene besetningen har puljedrift og den andre besetningen er kombinert med purker og slaktegris. Det er levert 173.332 kilo svinekjøtt 2023.

Andre dyreslag

Det er et foretak registrert med bier, alpakka, lama, kaniner, høner, kje/bukker og 5 ender.

Grønnsaksproduksjon

Det er et foretak som produserer potet. Produksjon i 2023 var på 1250 kilo.

Hest

Hest har blitt en populært og antallet har vært økende i kommunen. I hovedsak brukes hestene til fritid og sportsaktiviteter for folk i alle aldre. Hesteholdet bidrar til et åpent kulturlandskap, er helsefremmende og øker trivselen for brukerne, videre kan det øke bosetting på landbrukseiendommer.

I Meløy er det 13 foretak med hestehold. Det er 87 hester over 3 år og 9 hester under 3 år.

Foto Åge Bergquist

2.3 Skogbruk

Kommune er en kystkommune som har et produktivt skogareal på cirka 110.000 dekar og en årlig tilvekst i lauv og barskog på omkring 36.000 kubikkmeter. Til sammen er det bygd 165 landbruksveier med en samlet lengde på 250 kilometer.

MELØY KOMMUNE	Areal og produksjon
Prod.skog	96 000 dekar
Tilplantet areal pr 2015	37 500 dekar
Årlig tilvekst bar	15 000 kubikkmeter
Årlig tilvekst lauvtre	11 000 kubikkmeter
Stående kbm hkl 4-5 (bar og lauv)	1 mill kubikk

Skogbrukseiendommer i Meløy etter arealet på produktiv skog	
Størrelse skogeiendom	Antall eiendommer
Mindre enn 100 dekar	158
100 - 500 dekar	155
500 – 1000 dekar	25
Mer enn 1000 dekar	12
Skogbrukseiendommer i alt	350

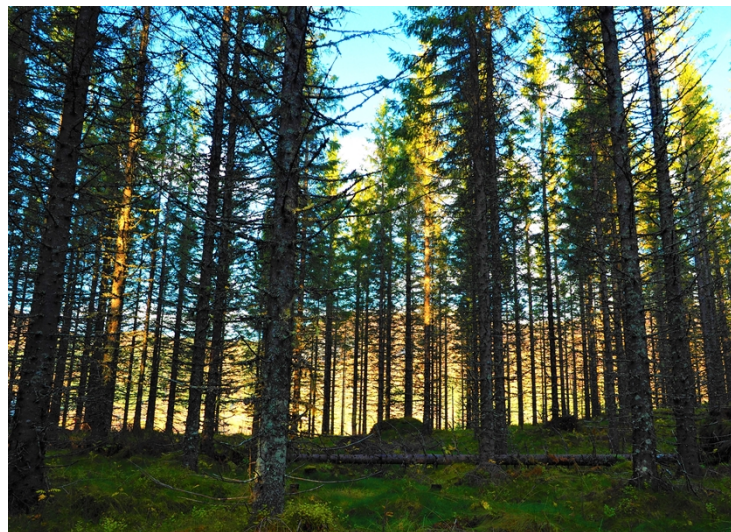

Foto Åge Bergquist

Organisert skogplanting i Meløy kommune skjøt fart på 50-tallet og fram til i dag er det tilplantet rundt 37.500 daa, hovedsakelig Norsk gran. Fra 1970-tallet ble det plantet Sitka og en del Lutzii. Målinger viser at granfeltene har svært god vekst og kvalitet. Det er en betydelig tilvekstsøkning i lauvskogen og denne ressursen kan og bør utnyttes mye bedre.

Det er utarbeidet hovedplan for skogsveier i Meløy. Skogsveiene er stort sett bygd på 80 og 90 tallet i veiklasse 8, enkel traktorvei. Veiene er bygd av stedlige masser med tanke på skogdrift med landbrukstraktor. Mange av veiene bør opprustes til veiklasse 7 som tåler transport av tyngre maskiner på sommerføre. Det er bygd noen få skogsbilveier (veiklasse 3) i kommunen. Det er stort potensiale i skogressursene etter hvert som granskogen blir hogstmoden. For å kunne utnytte dette er en målrettet og planmessig opprustning av veinettet nødvendig.

Vi har 2 kaier som er egnet til utskipping av tømmer. Det er kommunal kai på Æsøyneset og en privat kai i Glomfjord. Ingen av dem har særlig god lagringsplass for tømmer og er ikke ideelle for utskipping av tømmer.

Potensiale for hogst av gran kbm	
2025	10 000
2035	15 000
2045	20 000
2055	20 000

Jakt og fiske

Hjortvilt

I Meløy kommune er det til sammen 15 elgvald med tellende areal på til sammen 240 000 da. Meløy bestandsplanområde har egen bestandsplan og avskytingsplan for elg, 2 vald har rettet avskyting. Planen revideres og fornyes hvert 3. år og må godkjennes av kommunen før den kan iverksettes.

Det tildeles felling av ca 55 dyr årlig. De siste årene har det vært felt mellom 50 og 70 dyr i kommunen.

Det er til sammen 14 rådyrvald med et totalt tellende areal på 108 500 da i kommunen. Det tildeles 34 rådyr årlig. For tiden er det flere rådyrvald under etablering.

Foto Åge Bergquist

Småvilt og gås

Skal en få til organisert småviltjakt må det gjøres en jobb med organisering av grunneierlag. Grågås utgjør et relativt stort problem med avlingskade på eng i enkelte områder av kommunen. Skal vi få bestanden av gås ned i disse områdene er det viktig at grunneierne kan samarbeide og administrere store områder.

Fiske

Det er 3 fiskevassdrag i kommunen; Spilder-, Reipå- og Neverdalsvassdraget. Det selges fiskekort for laks, sjørørret og sjørøye til disse elvene.

2.4 Rein

Tamreindrift er en del av landbruket i Meløy og det er to reinbeitedistrikter i kommunen. Saltfjellet reinbeitedistrikt i nord og Hestmannen/ Strandtindene reinbeitedistrikt i sør.

Det er 2 sidaandeler for Hestmannen/ Strandtindene og 7 sidaandeler for Saltfjellet reinbeitedistrikt. Det er til sammen er det 54 personer i sidaandelene.

Reintallet for de to distriktene er 3388 dyr for Saltfjellet og 880 dyr for Hestmannen/ Strandtindene, dette ifølge tall fra ressursregnskapet for reindriftnæringen 2022/23 (Landbruksdirektoratet).

Ressursregnskapet for reindriften 2022/2023 viser at Saltfjellet reinbeitedistrikt slaktet 368 dyr og leverte 14.069 kg kjøtt, Hestmann/Strandtindene slaktet 63 dyr og leverte 3.870 kg kjøtt.

Distriktene har stabile slaktevekter som ligger innenfor de normtallene Landbruks- og matdepartementet legger til grunn for en bærekraftig reindrift.

Reinbeitedistriktene har utfordringer i forhold til rovdyr, store arealer er angitt som prioritert rovdyrområde i forhold til jerv og bjørn og ved kysten ørn.

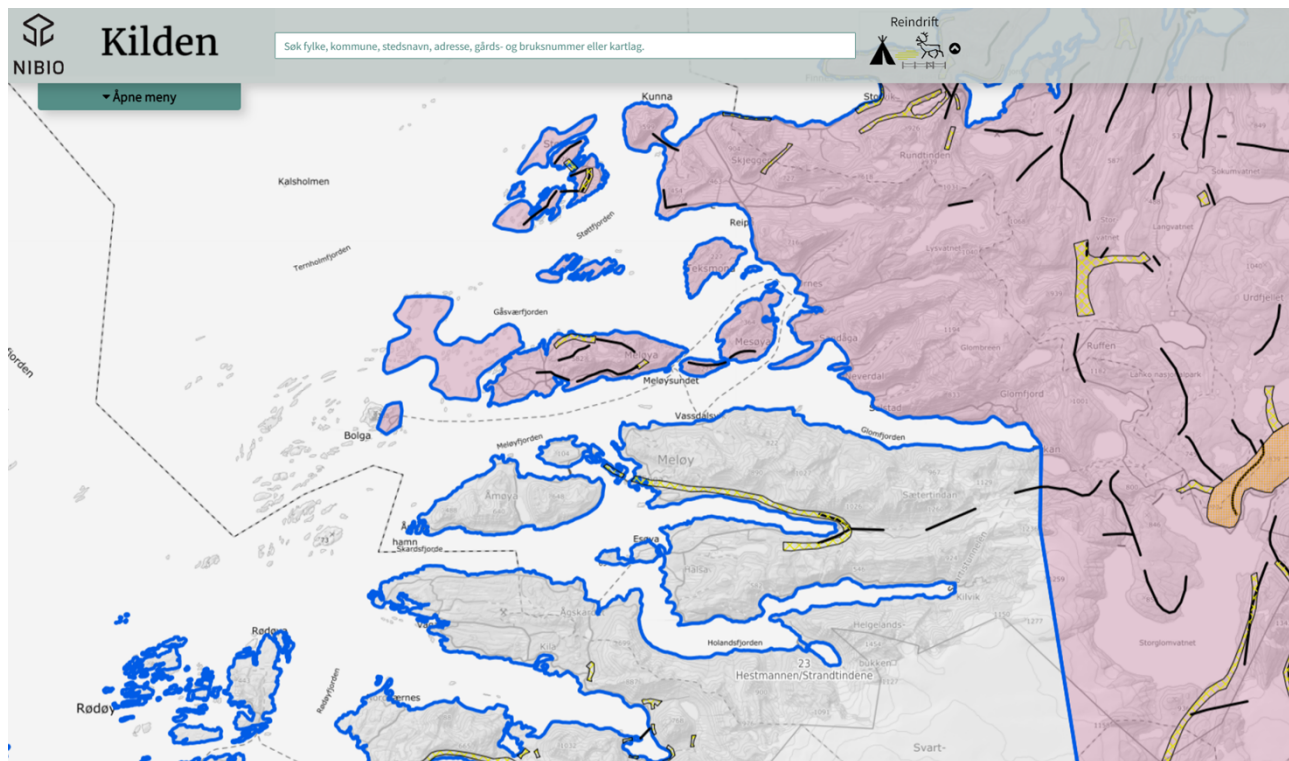

Foto Åge Bergquist

Tilleggsnæringer

Landbruket har i alle år og har hatt flere bein å stå på ved at potensielt på gården utnyttes. Enten i form av tilleggsproduksjoner eller ved å drive med tilleggsnæringer i tilknytning til tradisjonell jordbruks- og skogbruksdrift.

Tilleggsnæringer omfatter produkter og tjenester basert på landbrukets mangfoldige ressurser innenfor både mennesker, materiell, natur og kultur. Det er få ledd i verdikjeden der virksomheten selv står for både produksjon, markedsføring og salg.

Eksempel på eksisterende tilleggsnæringer i Meløy er:

- Inn på tunet, etablert tilleggsnæring som ivaretar en del av mangfoldet i jordbruket
- Gårdsutsalg, lefsebaking, grønnsaker, potet, ull, ost, alpakka, syltetøy, vedsalg
- Stall og ridning, stor økning der enkelt har det som næringsinntekt

Kjøtt i Meløy

- I 2023 spiste hver person i snitt 55,1 kg kjøtt.
- Det ble produsert 393.556 kg kjøtt i Meløy i 2023
- Det tilsvarer årsforbruket for 7.142 personer

Melk i Meløy

- I 2023 drakk hver person i snitt 73,9 ltr. melk
- Det ble produsert 2.736.530 ltr. melk i Meløy i 2023
- Det tilsvarer årsforbruket til 37.030 personer

3.0 Styrker, utfordringer og muligheter,

Styrker	Utfordringer	Muligheter
• Dyr • God dyrehelse • God veterinærdekning • Jord • Landbruk i hele kommunen • Dyrkbart jordareal • Gode beiteressurser • God jordhelse • Lite erosjon av jord • Nok vann • Skog • Biomasse i skog • Mange skogsveier • Arbeidsplasser • Stabile arbeidsplasser • Godt fagmiljø, men lite • Unge som satser • Godt samarbeid i næringene • Stabil bosetting • God forvaltning • Tilgang til offentlige investeringsmidler • Klima • Mulighet for bærekraftig økt produksjon	• Dyr • Øke dyreholdet • Eldre bygningsmasse • Lav lønnsomhet • Alderssammensetning og bruksnedleggelse • Bedre tilgang til investeringsmidler • Rovdyr og gås • Jord • Oppdyrking - kapitaltilgang • Utnytting av beiteressursen • Beitekonflikter • Utmarksgjerder • Tap av arealer til andre formål • Leiejordsandel, avstandsproblem, sameie • Skog • Bedre utnyttning av biomassen • Lønnsomhet • Lokal utnyttning • Arbeidsplasser • Tilgang på arbeidskraft/avløsere • Manglende rekruttering • Små fagmiljøer • Klima • Reduksjon klimaavtrykk • Investeringsvirkemidler til grønn omstilling	• Dyr • Økning i dyreholdet • Økning i selvforsyningsgrad • Øke etterspørsel etter kortreist mat • Forvaltningsplan gås • Jord • Ta i bruk dyrkingsreserven • Ta i bruk teknologi for optimalisering • Leiejord -optimalisering av drift • Bedre utnyttelse av utmark til beite • Øke grønnsaksproduksjon • Styrket jordvern • Skog • Mer bruk av tre • Lokal foredling • Arbeidsplasser • Øke grad av videreforedling • Utvikling av bygdenæringer • Utvikle lokalt samarbeid • Klima • Stimulere til grønn omstilling • Øke bevissthet på karbonfangst for skog

4.0 Målsetning og satsningsområder

4.1 Hovedmål

«Et fremtidsrettet og mangfoldig landbruk i hele kommunen som fremmer verdiskapning, aktivitet, bosetting og bidrar til det grønne skifte.»

Foto Åge Bergquist

Klimautfordringene og befolkningsveksten vil endre forutsetningene for matproduksjon over hele kloden. Økt avlingssvikt nasjonalt og internasjonalt med bakgrunn i klimaendringer, gir behov for større arealer til egen matproduksjon for sikring av vår livskvalitet. Sikring av egen produksjon betyr også mindre press på andre land sine produksjonsarealer.

Verdens befolkning har passert 7 milliarder mennesker og er i 2050 beregnet til å være 9 milliarder. FNs mat- og jordbruksorganisasjon har beregnet at den globale matproduksjonen må økes med 60 prosent innen 2050 for å sikre verdens befolkning tilstrekkelig med mat. Stortinget har vedtatt at matproduksjon i Norge skal økes med om lag 20 prosent fram til 2030 for å ivareta befolkningsveksten.

Krigen i Ukraina og Russland viser hvor sårbar matvarehandelen i verden er for endringer, matvareprisene går opp, energiprisene går opp, innsatsfaktorer i landbruket går opp, tilgangen på mat går ned.

Det er lokalt og nasjonalt viktig med egenproduksjon og beredskap på mat. Landbruksdepartementet sendte ut et infoskriv datert 23. mars i år «Ta vare på matjorda». Følgende er fremmet i skrevet:

«Kommunene har et stort ansvar for bærekraftig planlegging og arealforvaltning. Å ivareta jordvernet er derfor en viktig oppgave for kommunene. Hurdalsplattformen viser at regjeringen vil styrke jordvernet og sikre at jordvern blir et overordnet hensyn i arealforvaltningen.»

«Jordbruksarealet i drift per innbygger i Norge ble redusert fra ca. 2,3 til 1,8 dekar i perioden 2000-2020, i hovedsak pga. befolkningsøkningen. Beregninger fra NIBIO viser at vi trenger over én million dekar nytt jordbruksareal innen 2050 for å opprettholde jordbruksarealet per innbygger.»

4.2 Øke matproduksjon

Jordvern

For å nå de nasjonale målene om økt produksjon av mat er det avgjørende å ikke bygge ned matjord og dyrkbar jord. Matjord i Norge utgjør om lag 3 % av landarealet og er en knapp og ikke-fornybar ressurs. I Meløy utgjør matjord om lag 2 % av landarealet.

Befolkningsveksten vil sette produksjonsarealene under press, det gjelder tilgjengelig areal, kvaliteten på jordressursene samt behov for nydyrking. En forutsetning for å nå målet om økt produksjon er rett bruk og vern av arealressursene. Kommunen har ansvar for å behandle saker etter jord- og konsesjonsloven. Beslutninger om omdisponering av dyrka og dyrkbart areal tas gjennom planprosesser etter plan- og bygningsloven og søknader om dispensasjoner. Områder som er definert som landbruk, natur, friluft samt reindrift (LNFR) med tillatt spredt bolig, - næring og- fritidsbebyggelse (LNFR 2 og 3) reduseres i ny arealplan, og det vil styrke jordvernet.

Vurdering i forhold til omdisponering, deling og driveplikt etter jordloven:

- I planer eller dispensasjonssøknader som tillater omdisponering av dyrka eller dyrkbar jord til annet formål, kan det stilles vilkår om at det etableres erstatningsareal minst tilsvarende det tapte.
- Fradeling av tun inntil 5 dekar bør tillates dersom resteiendommen selges som tilleggsjord til annen landbrukseiendom der avstand mellom driftssenter og tilleggsarealer er driftsmessig forsvarlig. Fradelt areal bør ikke inkludere dyrket mark.
- Oppfølging av driveplikt. Driveplikt gjelder alle som eier dyrka mark i hele eiertiden. Jordbruksarealer skal drives av eieren selv, eller leies ut med skriftlig avtale på ti år.

Ved behandling av konsesjonssøknader skal følgende vurderes spesielt:

- Bosettingshensynet skal vektlegges tungt i konsesjonssaker, med unntak av når eiendom skal erverves som tilleggsjord.
- Ved kjøp av tilleggsjord med boligbebyggelse skal fradeling av denne vurderes med hensyn til bosetting.
- Det bør stilles vilkår om personlig boplikt i 5 år ved erverv av landbrukseiendommer som er drivverdig og med beboelig våningshus.

Meløy kommune skal kartlegge hvordan driveplikten blir holdt i hevd ved å tilskrive eierne og det skal være en del av jordvernstrategien å skaffe oversikt. Ved eierskifter skal alle nye grunneiere få brev med orientering om driveplikt, skjema for leie av jord, og fastsatt frist for innsending av dokumentasjon av utleie til kommunen.

Landbrukseiendommer i dødsbo må få ny eier innen tre år. Arvingene i boet har driveplikt på jordbruksareal også mens eiendommen er i dødsbo. Arveloven § 99 a trådte i kraft den 1. januar 2022.

Oppdyrking

For å kunne øke matproduksjon i takt med befolkningsøkningen er det behov for å dyrke opp om lag 1.000.000 dekar på landsbasis innen 2050. Deles oppdyrkingsbehovet på antallet kommuner i Norge vil det bety at Meløy må dyrke opp cirka 2.800 dekar.

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) har et arealbarometer som viser at det er 32.979 dekar dyrkbar jord definert i Meløy. Av dette er det 1.653 dekar som er godt egnet for grovfordyrking som Meløy kommune kan bidra med å ta i bruk.

Under er et eksempel med kartutsnitt fra sørbygden som viser dyrkbar jord. Kart er fra NIBIO der det er avkrysset for dyrkbar jord, den røde skravuren viser hva som er registrert som dyrkbar jord:

Dyrkbar jord fordelt på klimasoner

Sone	Dekar	%
1 Godt egnet for matkorndyrking	0,0	0,0
2 Marginal for matkorndyrking	0,0	0,0
3 Godt egnet for fôrkorndyrking	0,0	0,0
4 Marginal for fôrkorndyrking	30 965	94,9
5 Godt egnet for grovfôrdyrking	1 653	5,1
6 Marginal for grovfôrdyrking	0,0	0,0
Total dyrkbar jord	32 618	100

Kilde: Dyrkbar jord, årsversjon 2022, NIBIO

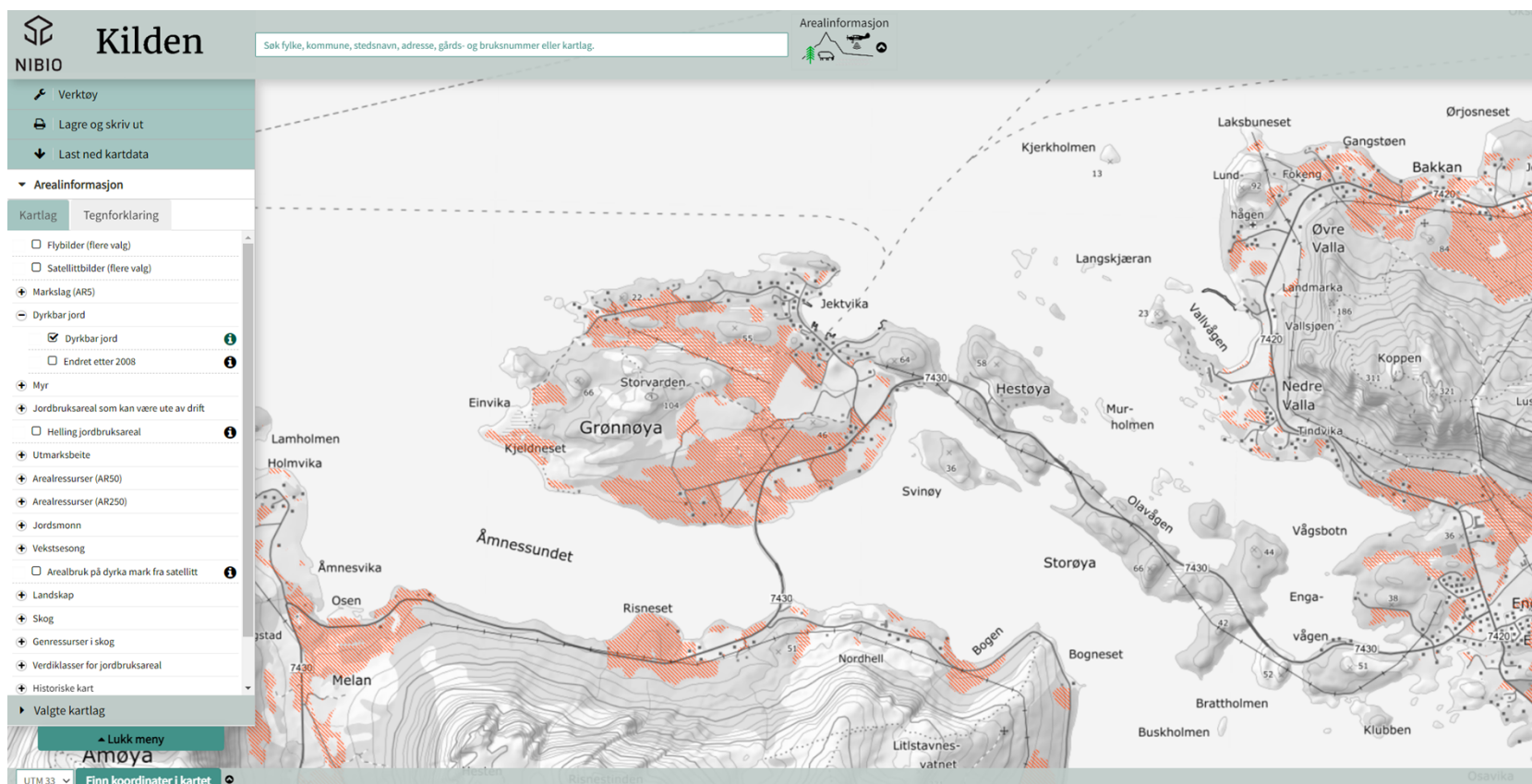
Dyrkbar jord fordelt på arealtyper	Dekar	%
Overflatedyrka jord	202	0,6
Innmarksbeite	2 200	6,7
Skog	16 940	51,9
Åpen fastmark	3 473	10,6
Myr	9 801	30
Sum	32 616	100

Kilde: Dyrkbar jord, årsversjon 2022, NIBIO

Beiteressurs

Utmarksressursen kan best utnyttes ved beiting og det er arealer tilgjengelig. Ressursen er fornybar og gir en klimagevinst i form av binding av karbon nede i marken og økt biologisk mangfold som også binder karbon. Det har vært et konfliktnivå i nordre Meløy og på Meløy i forbindelse med beiting av rein på innmark. Både jordbruket og reindriften ønsker at konfliktnivået skal ned. Det er og utfordringer på enkelte steder i forhold til turgåere og beitedyr.

Matproduksjon skal økes i Meløy og utmarksressursen må tas mer i bruk. Det må gjennomføres holdningsarbeid i forhold til beitedyr i utmark, og ansvar for å holde skillegjerder mellom innmark og utmark, slik at det minsker eventuelle konfliktnivå. For å bedre forvaltningen av utmarken må det arbeides for at det opprettes grunneierlag eller flere beitelag og investeringsstøtte til gjerder må økes.

For å bedre å kunne utnytte beiteressursen bør det jobbes for endring av jordloven i forhold til driveplikt og utleie av beite i utmark. Videre bør rovdyrpolitikken bli endret i forhold til beitenæringene.

Leiejord

De fleste gårdsbruk er avhengig av leiejord og det er viktig at alle arealene holdes i hevd. Leiejordsprosenten i Meløy er på 46 % og i gjennomsnitt har hvert foretak 5,4 innleide bruksnumre, men det varierer fra de som har alt selveid til de som har 29 innleide bruksnummer.

Utfordringen med leiejord i et miljøperspektiv er at det ikke blir en optimalisert drift, som kunne gitt en klimagevinst i form av mindre transport og utslipp. Det må oppfordres til dialog for bedre koordinering av leiejord mellom bønder og utleiere.

4.3 Næringsutvikling, bosetting og rekruttering

Næringsutvikling

Meløy kommune har et godt utgangspunkt for utvikling av tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Landbruket må ses i sammenheng med utviklingen ellers i samfunnet og kommunen har en oppgave å bidra til samfunnsutvikling og verdiskapning.

Gjennom forvaltningsansvaret skal vi bidra til å skape gode vilkår for landbruksdrift på en bærekraftig måte gjennom; tverrfaglig jobbing, arealplanlegging, veiledning, nettverksbygging, gode støtteordninger, næringsutvikling og bærekraftig vekst. Meløy kommune skal utvikle samarbeidet med landbruksnæringen og bidra til markedsføring av lokale produkter.

Løsdriftskrav

I 2034 blir det et krav til løsdrift. I Meløy er det 6 melkebruk med løsdrift, og her bør det stimuleres til omstilling i melkeproduksjon så vel som i produksjon med ammekyr. Støtten gjennom Næring og infrastrukturfond til bruksutbygging og melkekvotekjøp videreføres fordi det er viktig å bevare melkekvoten lokalt. Samtidig er det viktig å bevare sauenæring og stimulere til generasjonsskifte.

Veterinærer

Meløy har hatt stabil veterinærdekning som er viktig for alle i næringene, men også for private med dyr som hest, katt, hund m.m. Veterinærdekningen må opprettholdes og videreføres.

Arbeidskraft

Næringen er avhengig av kvalifisert arbeidskraft. Bedriften «Landbrukstjenester Salten og Lofoten» er etablert på Meløy. Hovedoppgaven er å skaffe avlødere for medlemmene og tilbyr utlønning og veiledning ved sykdom eller permisjon, og det er viktig å videreføre.

Nisjeproduksjoner

Landbruket har tradisjon for å drive med tilleggsnæringer fra langt tilbake i tid, fiskebonden er et eksempel. Tilleggsnæringer omfatter produkter og tjenester som er basert på landbrukets ressursgrunnlag. Nisjeproduksjon og kortreist lokalprodusert mat er mer etterspurt, og forbrukerne er mer bevisst i sine valg og har en annen miljøforståelse og bevissthet rundt produktvalg. Nisjeproduksjon kan støttes gjennom Næring og infrastrukturfond. Småskala matproduksjon kan skape stolthet og god lokal forståelse i samfunnet, som igjen gir identitet og oppslutning for næringen.

Skog

Meløy har mye skog som kan utnyttes på en klimavennlig og bærekraftig måte. Skogen kan utnyttes til flere formål, utvikling av bygdesager og materialleveranser, flisfyring, biodiesel m.m. Meløy skal stimulere til økt kunnskap og investering i forhold til utnytting av skogens tilvekst.

Inn på Tunet

Meløy kommune har vært en del av pilotprosjektet Inn på tunet. Landbruket har et samfunnsoppdrag i form av trygg mat og produksjon av kulturlandskap. Samtidig kan det bidra til å være en læringsarena og bidra med samfunnsbygging og forbedring av livskvalitet for enkeltmennesker så vel som hele samfunnet.

Lokal infrastruktur

Meløy er en vidstrakt og mangfoldig kommune med fjorder og øyer. Digital kommunikasjon er viktig for utvikling og drift av næringen på fastlandet og på øyene, det har betydning for melkerobot eller presisjonsspredning av gjødsel. Videre er ferger og offentlig kommunikasjon av betydning for opprettholdelse av næringen på øyene.

Det er et ønske om jevnlige møter mellom næringen og forvaltningen 1-2 ganger i året for å være tett på utviklingen og endringene som skjer. Meløy kommune skal være en bidragsyter sammen med næringen for å skape dialog og møtearenaer som er aktuelle.

Støtteordning næring

Støtten gjennom Næring og infrastrukturfond videreføres i forhold til bruksutbygging, melkekvotekjøp, nisjeproduksjon, veterinærtjeneste med mere. Det forutsettes dekning på fondet.

Bosetting og rekruttering

Trenden i landbruket for Meløy har vært nedadgående, og skal den snus må alle jobbe sammen mot felles mål. Kommunen, faglagene og gårdbrukerne har et selvstendig ansvar for å «snakke opp» bondeyrket, få frem at landbruket som samfunnsutvikler er viktig for å dekke primærbehovene våre, men også viktigheten for andre næringer og at et velpleid kulturlandskap gir opplevelser og skaper bolyst.

Gjennomsnittsalderen på gårdbrukerne i Meløy er 56 år. Det er en utfordring i nær fremtid for saueneieringen med tanke på at flere bruk kan legges ned på grunn av alder hos brukerne. Det må stimuleres til generasjonsskifte i alle næringene for å bevare miljøet, men også sørge for kontinuitet i generasjonsskiftene.

Det er av betydning for næringen og generasjonsskifte at det er tilgang på kvalifisert arbeidskraft og at det er gode veterinærtjenester etablert.

Beredskap er viktig for næringen på flere nivå, eksternt og internt, og næringen må inkluderes med i kommunale beredskapsplaner som ressurs. Videre skal det utvikles beredskap i forhold til krisehåndtering ved eksempelvis fjøsbrann, dyretragedier, plutselige dødsfall, psykisk helse, ettervern med mere.

Støtte bosetting og rekruttering

Støtte gis til generasjonsskifte gjennom Næring og infrastrukturfond under forutsetning av dekning på fondet.

4.4 Viltforvaltning

For å bedre forvaltningen av vilt er det ønskelig at det dannes flere grunneierlag som organiserer bruksrettene som er etablert på de enkelte gårdene.

Hjortevilt

Det skal være en bærekraftig forvaltning av hjorteviltstammen som vedtas gjennom forvaltningsplan for hjortevilt i Meløy. Plan revideres hvert tredje år og følger ikke revisjon av landbruksplan.

Viltforvaltningen har egen ettersøksgruppe for fallvilt, og skadet vilt ved påkjørsler. Lett tilgjengelig personell ettersøk i kommunen er viktig, slik at skadete dyr raskest mulig kan bli avlivet og dødt vilt kan bli ivaretatt på en forsvarlig måte.

Gås.

Gås kan gi beiteskader og avlingssvikt. Meløy kommune er tilsluttet forvaltningsplan for gås i Nordland. Lokalt skal det skal utarbeides egne retningslinjer i forbindelse med gås forvaltningen, retningslinjene revideres ved behov og er vedlagt planen.

4.5 Klima, bærekraft og grønn omstilling

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. For å redusere presset på sårbare naturområder, må alle land produsere mest mulig mat til egen befolkning basert på egne ressurser. Dette er i tråd med FN's anbefalinger.

Bærekraft for landbruket er sammensatt, for å oppnå bærekraft må følgende kriterier oppfylles:

- **Styringsmessig bærekraft**, forvaltning, rettsikkerhet lover og regler, gjennomføringsevne, stoppe forurensing
- **Miljømessig bærekraft**, arealer, vann, dyremangfold biodiversitet, materialer, energi
- **Økonomisk bærekraft**, gjennomføring av tiltak, investeringer, produkter, samfunnsutvikling
- **Sosial bærekraft**, arbeidsvilkår, HMS, levekår

Lavere utslipp av klimagasser samt bedring av bærekraft skal ligge til grunn for utviklingen av landbruket i Meløy. Landbrukets klimaplan 2021 – 2030 er en intensjonsavtale om reduksjon av utslipp fra jordbruket der partene forplikter seg til å redusere jordbrukets samla klimagassutslipp.

For å begrense klimaendringene og gjennomføre bærekraftig utvikling kan Meløy kommune bidra til grønn omstilling gjennom Næring og infrastrukturfond. Etter søknad kan det innvilges tilskudd til næringer etablert i Meløy på følgende tiltak:

- Solceller på driftsbygninger
- Bruk av tre i driftsbygninger og klimanøytrale bygg
- Bedre agronomi for dyrket mark, grøftetilskudd kr 800,- pr dekar begrenset oppad til 40.000,- pr år
- Økt matproduksjon, oppdyrking kr 4.000,- pr dekar, begrenset oppad til 40.000,- pr år
- Biogass, enkelttiltak eller fellestiltak
- Bedre utnyttelse av husdyrgjødsel - nedfellingsutstyr
- Flisfyring, sentral varme for offentlige bygg
- Øke kompetansen om bruk av nye fornybare energikilder

5.0 Vedlegg til plan

For å lette oversikten og kontinuiteten i å ha oppdaterte retningslinjer og strategier blir tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), tilskudd til tiltak i beiteområde og tilskudd til miljøtiltak i skog (NMSK) lagt ved landbruksplan. Tilskuddene er nasjonal med lokale prioriteringer og skal som utgangspunkt følge revisjon og vedtak av landbruksplan. Mindre endringer i forhold til satser og lignende kan vedtas administrativt. Lokal forvaltning av gås blir også en del av planen.

Vedlegg som omfattes av vedtak:

- Tiltaksstrategier SMIL - vedtatt 12.12.2024
- Retningslinjer for tilskudd til tiltak i beiteområde – vedtatt 12.12.2024
- Tiltaksstrategier NMSK - vedtatt 2022-2026
- Tiltaksplan skogsveier – vedtatt 2022-2026
- Gås forvaltning lokale retningslinjer nytt vedtak 14.05.2025

6.0 Referanser

- Hurdalsplattformen, regjeringen 2021-2025
- Meld. St. 11 (2023-2024) Strategi for økt selvforsyning
- Meld. St. 31 (2014–2015) Garden som ressurs – marknaden som mål
- Meld. St. 11 (2016–2017) Endring og utvikling — En fremtidsrettet jordbruksproduksjon
- Nasjonal jordvernstrategi Prop. 127 S (2014-2015), oppdatering Prop. 121 S (2022–2023)
- Meld. St 6 (2016–2017) Verdier i vekst
- Melding om kystskogbruket 2015
- Meld. St. 32 (2016–2017) Reindrift — Lang tradisjon – unike muligheter
- Ressursregnskapet for reindriftsnæringen 2020-2021, Landbruksdirektoratet
- Meld. St. 13 (2021-2030) Klimaplan for 2021-2030
- Meld. St. 40 (2020-2021) Mål med mening
- FNs bærekraftsmål
- FAO - The Food and Agriculture Organization i FN, guidelines
- Et bærekraftig og nyskapende landbruk i Nordland, 2018-2030, Nordland fylkeskommune

- Meløy, kommuneplanens samfunnsdel (2020-2030)
- Tidligere landbruksplan i Meløy
- Verdiskaping og sysselsetting i landbruk og landbruksbasert industri i Nord-Norge, nibio_rapport_2020_6_108-1
- Bærekraft i det norske matsystemet, Nibio rapport 2020
- Landbruksdirektoratet, tallmateriale
- «Ta vare på matjorda» skriv fra landbruksdepartementet 23. mars 2022
- Kjøttforbruk - Animalia.no
- Forbruk av melk - Melk.no

GLOMFJORD NEVERDAL ENGAVÅGEN REIPÅ STØTT
MELØYA BOLGA ÅGSKARDET HALSA ØRNES

RAIJS OG